

การใช้เทคนิคแนวเทียบในการสอนโวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ
สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

THE USE OF ANALOGY TECHNIQUE IN TEACHING FIGURES OF SPEECH IN BUDDHIST
HAGIOGRAPHICAL LITERATURE FOR LOWER SECONDARY STUDENTS

วสุธร อภิวัดน์พงศ์

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Wasuthorn Apiwatpong

Demonstration School of Suan Sunandha Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: wasuthorn.ap@ssru.ac.th

(Received : December 31, 2025; Edit : January 19, 2026; accepted : January 22, 2026)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาอคติ หรือเจตคติเชิงลบของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในการศึกษาพระพุทธศาสนาที่เกิดจากถึงความไม่เข้าใจเรื่องการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ ทำให้มองว่าขาดเหตุผล ไม่มีความสมจริง

ผู้เขียนได้ใช้เทคนิคแนวเทียบ (Analogy Technique) มาใช้จัดการเรียนรู้ผ่านแนวทาง FAR Guide 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Focus คือ ศึกษาลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติซึ่งเป็นเป้าหมาย (Target) และคัดเลือกสื่อร่วมสมัยที่นักเรียนสนใจคือโฆษณาเป็นตัวเปรียบเทียบ (Analog) 2) Action คือ ให้นักเรียนปฏิบัติการถอดรหัสสารเพื่อศึกษานัยยะของโวหารภาพพจน์ที่ใช้ในโฆษณาและวรรณกรรมพุทธประวัติตามแบบจำลองการสื่อสารของชแรมม์ จากนั้นทำการเปรียบเทียบลักษณะร่วมระหว่างเป้าหมายและตัวเปรียบเทียบ 3) Reflection คือ วัดและประเมินผลนักเรียนทั้งในด้านความเข้าใจสาเหตุการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ ผลการปฏิบัติการถอดรหัสสาร และความกระตือรือร้นในชั้นเรียน

หลังจากการสอน พบว่าการใช้เทคนิคแนวเทียบ ช่วยให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการสื่อสารของวรรณกรรมพุทธประวัติอย่างเป็นระบบ การใช้แบบจำลองการสื่อสารของชแรมม์เพื่อแสดงระบบร่วมระหว่างเป้าหมายกับตัวเปรียบเทียบทำให้นักเรียนสนใจถอดรหัสสารและพยายามเข้าถึงนัยยะของโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมพุทธประวัติด้วยความสนุกสนาน ส่งผลให้มีเจตคติที่ดีขึ้นต่อการเรียนพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: เทคนิคแนวเทียบ, โวหารภาพพจน์, วรรณกรรมพุทธประวัติ, แบบจำลองการสื่อสารของชแรมม์

Abstract

This academic article presents an approach to addressing students' prejudices or negative attitudes toward Buddhist studies held by lower secondary students, which stem from a lack of understanding regarding the use of figures of speech in Buddhist hagiographical literature. This leads students to perceive these narratives as irrational or unrealistic.

The author used the Analogy Technique to manage learning through the FAR Guide's three-step approach, which includes: 1) The Focus is on studying the use of figures of speech in the target—Buddhist hagiographical literature and selecting the contemporary media which students feel interest in to be the analog—Advertisements 2) The Action is on instructing students to decode the message to study the figures of speech used in Advertisement and Buddhist hagiographical literature according to Schramm's model of communication and to compare the common characteristic of the target and the analog. 3) The Reflection is on assessing and evaluating students' understanding of the cause of using figures of speech in the Buddhist hagiographical literature, the performance of decoding message activities, and students' enthusiasm in class.

The results indicated that the Analogy Technique enhances students' systematic understanding of the communication processes within Buddhist Hagiographical Literature, using Schramm's model of communication to express the common characteristic of the target and the analog engaged students' interests in decoding the message and attempting to understand the nuances of figures of speech used in Buddhist hagiographical literature in an enjoyable way. This leads to a more positive attitude toward Buddhist studies.

Keywords: Analogy Technique, Figures of speech, Buddhist Hagiographical Literature, Schramm's model of communication

บทนำ

พุทธศาสนาได้วางรากฐานทางจิตใจให้แก่สังคมไทยอย่างแน่นแฟ้นมาตั้งแต่สมัยโบราณ ส่งผลให้เกิดการสร้างสรรคัวรรณกรรมพุทธศาสนาจำนวนมาก โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสอดแทรกคติธรรมและสั่งสอนสมาชิกในสังคม (ทวีศักดิ์ ญาณประทีป, 2562: 80) วรรณกรรมเหล่านี้ยังคงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายจากอดีตจนถึงปัจจุบัน วรรณกรรมพุทธศาสนาประเภทหนึ่งที่แพร่หลายในสังคมไทย คือ “วรรณกรรมพุทธประวัติ” ซึ่งไทยได้รับอิทธิพลมาจากลังกา นำเสนอเรื่องราวพระชนม์ชีพของพระพุทธเจ้าอย่างละเอียด ตั้งแต่เสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์ไปจนถึงเหตุการณ์หลังการเสด็จดับขันธปรินิพพาน (สุภาพรณ ฦ บางช้าง, 2533 อ้างถึงใน ศิริศักดิ์ อภิศักดิ์มนตรี และคณะ, 2561: 192) นอกจากนี้ ยังปรากฏวรรณกรรมพุทธประวัติที่เกิดขึ้นจากตำนานท้องถิ่นของไทยอีกด้วย เช่น ตำนานพระเจ้าตนหลวง ตำนานพระเจ้าเลียบบโลก ตำนานพระธาตุปูปอ ตำนานพระธาตุคูดอยคำ (ปรมรินทร์ จารูวร, 2547: 5, 6, 251)

การรับรู้วรรณกรรมพุทธประวัติ ปรากฏอย่างแพร่หลายในกลุ่มนักเรียนไทย ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาเป็นต้นไป โดยเป็นผลมาจากการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ที่ได้ดำเนินการตาม มาตรฐาน ส 1.1 ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ได้กำหนดไว้สำหรับผู้เรียนสาระศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมว่า “รู้และเข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ ร่วมกันอย่างสันติสุข” ประกอบกับข้อเท็จจริงที่ว่า ประชากรส่วนใหญ่ในไทยนับถือพุทธศาสนา ทำให้หนังสือเรียนสาระศาสนาที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในสถานศึกษาของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ปรากฏการถ่ายทอดวรรณกรรมพุทธประวัติเป็นจำนวนมาก

ทั้งนี้ จากการศึกษาวรรณกรรมพุทธประวัติในหนังสือเรียนของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่าพุทธประวัติตรงกับลักษณะของนิทานพื้นบ้าน (Folk tale) กล่าวคือ ตัวละครและเหตุการณ์จำนวนมากในพุทธประวัติ มีความสอดคล้องกับลักษณะของอนุภาค (Motif) ซึ่งหมายถึง ส่วนประกอบที่เล็กที่สุด ที่มีพลังอยู่ในประเพณีปรัมปรา อนุภาคจึงต้องมีความแปลกและสะดุดตา (เสาวลักษณ์ อนันตศานต์, 2563: 70) เนื่องจากการสืบทอดนิทานพื้นบ้านในอดีตเป็นการทำผ่านกระบวนการมุขปาฐะ คือ การบอกเล่าปากต่อปาก ไม่มีการจดบันทึกจึงจำเป็นต้องสร้างเรื่องราวให้ตัวละครหรือเหตุการณ์มีจุดเด่นที่เข้มข้นเพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ ดังที่ Walter J. Ong ได้กล่าวว่า “Oral memory works effectively with ‘heavy’ characters, persons whose deeds are monumental, memorable and commonly public.” (Walter J. Ong, 2002: 68) ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเหตุการณ์ในพุทธประวัติที่ใกล้เคียงกับอนุภาคเหตุการณ์สากลที่ สติธ ทอมป์สัน ได้รวบรวมไว้หลายอนุภาค เช่น อนุภาคกำเนิดในดอกบัวที่ใกล้เคียงกับการเสด็จพระดำเนิน 7 ก้าวบนดอกบัวพันที่ประสูติ อนุภาคการทำนายอนาคต อนุภาคการตั้งครุฑที่ผิดธรรมชาติ อนุภาคการสร้างกุศล (Thompson, S., 1955 – 1958)

อย่างไรก็ตาม แม้อนุภาคเหล่านี้จะทำให้เกิดความโดดเด่น น่าจดจำและศรัทธาในยุคจารีต แต่เรื่องราว เหล่านี้ถูกกลดทอนความน่าเชื่อถือลงตั้งแต่ช่วงที่มีการรับอิทธิพลจากตะวันตกและปรับปรุงประเทศให้ทันสมัย ดังที่ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระราชโอรสในรัชกาลที่ 4 ทรงพระนิพนธ์พุทธประวัติแบบเหตุผลนิยม โดยทรงตัดทอนเรื่องราวอภินิหารที่ลึกลับเหนือเหตุผลอย่างเรื่องการบำเพ็ญเพียรของพระโพธิสัตว์ออก และเลือกตีความนัยยะของเหตุการณ์อภินิหารเหล่านั้นแทน เช่น ทรงตีความว่าเหตุการณ์อภินิหารที่พระพุทธเจ้าทรงพระดำเนินได้ 7 ก้าวหลังประสูตินั้นน่าจะสื่อความถึงมูลเหตุที่ว่าพระพุทธองค์ทรงประกาศศาสนาไป 7 แคว้น (ศิริศักดิ์ อภิศักดิ์มนตรี และคณะ, 2561: 203 – 206)

การตีความดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง โวหารภาพพจน์ (Figures of Speech) ซึ่งเป็นการใช้ถ้อยคำสื่อความหมายแทนการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา เช่น (คุณหญิงกุหลาบ มัลลิกะมาส, 2562: 126 - 129)

1. อุปมา (Simile) เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น “ตาเหมือนตามมฤตมาต พิศคิ้วพระลอราช”
2. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เช่น “เราก็เป็นคชสารอันสูงใหญ่”
3. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการสมมติให้สิ่งที่มีมนุษย์ให้มีอาการเหมือนมนุษย์ เช่น “เสียงซากอัฐปฐมาสะอื้น”
4. สัญลักษณ์หรือสิ่งแทน (Symbol) เป็นการใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง เช่น “อย่าดึงฟ้าต่ำ”
5. การกล่าวเกินจริง (Hyperbole) เช่น “ร้องไห้หน้าตาเป็นสายเลือด”

จากคำจำกัดความของประเภทโวหารภาพพจน์ กล่าวได้ว่า โวหารภาพพจน์ประเภทหนึ่งที่พบได้มากในวรรณกรรมพุทธประวัติ คือ บุคลาธิษฐาน (Personification) ซึ่งเป็นการสมมติสิ่ง ๆ หนึ่ง ให้มีกิริยาอาการอย่างมนุษย์ปกติ อาทิ สมมติให้กิลีสกามเป็นพญามารพันแขนที่เข้าต่อสู้กับพระพุทธเจ้า จนกระทั่งพระแม่ธรณีบีบน้ำจากมวยผมจนเอาชนะพญามารได้ ซึ่งน้ำจากมวยผมนั้นเป็นการสมมติถึงความสงบเยือกเย็นของพระพุทธเจ้าเอง (คุณหญิงกุหลาบ มัลลิกะมาส, 2562: 128) นอกจากนี้ หลังการตรัสรู้ ยังปรากฏเหตุการณ์ที่สู้กับพระพุทธเจ้า ซึ่งแท้จริงแล้ว ภูเหล่านี้หมายถึงชนบ้านป่าเมืองเถื่อนที่หนึ่งน้อยหม่นน้อยที่ได้ต่อต้านการเข้ามา

ของพระพุทธศาสนา (ฉิกานต์ ศรีนารา, 2565: 14-20)

ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่ศึกษาวรรณกรรมพุทธประวัติ จึงมีอากูมานว่าเหตุการณ์นั้นเป็นเรื่องจริงทั้งหมด แต่จะต้องเข้าใจว่าผู้เล่าพุทธประวัติได้ใช้โวหารภาพพจน์เป็นเครื่องสื่อความหมายแทนความหมายอันแท้จริงที่ผู้ศึกษาจะต้องตีความอีกชั้นหนึ่ง เฉกเช่นเดียวกันกับการรับสารจากสื่อสมัยใหม่อื่น ๆ ในชีวิตประจำวัน เช่น การชมโฆษณาที่ผู้ชมจะต้องเข้าใจความหมายที่ผู้สร้างสื่อที่ซุกซ่อนอยู่ในโวหารภาพพจน์ ดังจะยกตัวอย่างได้จากกรณีโฆษณาของ บริษัท ฮาตารี อิเลคทริก จำกัด ที่มีฉากพัฒมเปิดแรงวัตต์ทุกอย่างในฉากปลิวไปตามสายลม (บริษัท ฮาตารี อิเลคทริก จำกัด, 2560) ผู้รับสารจะต้องตีความให้ได้ว่า ผู้สร้างเพียงต้องการสื่อว่าพัฒมนี้มีความแรงลมสูง ส่วนความแรงลมที่สูงถึงขั้นทำให้ของใช้ปลิวได้เป็นเพียงการกระตุ้นความสนใจผู้ชมเท่านั้น

ทั้งนี้ กล่าวได้ว่า การใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติและโฆษณาในสื่อสมัยใหม่ แม้จะเกิดในยุคสมัยต่างกัน แต่ก็มึระบบความคิดในการสื่อสารที่เป็นในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ทั้งสองกรณีมีลักษณะเป็นไปตามแบบจำลองการสื่อสารของ วิลเบอร์ ชแรมม์ ที่ได้แสดงให้เห็นว่าผู้ส่งสารเป็นผู้เข้ารหัสสาร (Encoder) ก่อนที่จะส่งไปยังผู้รับสารที่ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ถอดรหัสสาร (Decoder) จึงจะเข้าใจสัญญาณ (Signal) ที่สื่อร่วมกันได้

ปัญหาการสอนวรรณกรรมพุทธประวัติซึ่งเป็นเป้าหมาย (Target) ในชั้นเรียน

จากที่ผู้เขียนได้ปฏิบัติการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่านักเรียนไม่สนใจและมึอคคิดหรือเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนรายวิชาดังกล่าวตั้งแต่ก่อนเริ่มเรียนคาบเรียนแรก โดยให้เหตุผลว่า ไม่ชอบการเรียนเรื่องราวทางศาสนาที่ต้องท่องจำเหตุการณ์ที่เต็มไปด้วยอภินิหาร เช่น พุทธประวัติที่เป็นเรื่องเล่าที่ไม่สมจริง ไม่น่าเชื่อถือ และเป็นเรื่องมงาย ขัดกับความเป็นไปได้ในทางวิทยาศาสตร์ในสายตานักเรียน จะเห็นได้ว่าการสืบทอดวรรณกรรมพุทธประวัติโดยให้ท่องจำสืบทอดกันไม่สามารถใช้ได้กับนักเรียนยุคปัจจุบัน เพราะนอกจากจะไม่สามารถเร้าความสนใจแล้ว ยังทำให้เกิดวัฒนธรรมด้าน กล่าวได้ว่า เจตคติดังกล่าวส่งผลขัดขวางการเรียนรู้ของนักเรียนพุทธศาสนาทั้งในเรื่องวรรณกรรมพุทธประวัติ รวมถึงหัวข้ออื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ โกวิท ประवालพฤกษ์ ได้กล่าวว่าข้อมูลจะเข้าไปในสมองมนุษย์ได้ ก็ต่อเมื่อมนุษย์เปิดใจรับเสียก่อน เมื่อสนใจรับแล้วข้อมูลต่าง ๆ จึงจะเก็บมาไว้ในรูปแบบความจำ (โกวิท ประवालพฤกษ์, 2552: 626) จากกรณีของนักเรียนทำให้เห็นว่าอุปสรรคด้านเจตคติในครั้งนี้ ส่งผลให้นักเรียนไม่เลือกเปิดรับ และกระทบการเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นความจำ

ทั้งนี้ หากพิจารณาจากการให้เหตุผลของนักเรียน กล่าวได้ว่าสาเหตุของปัญหามาจาก นักเรียนขาดความเข้าใจถึงสาเหตุและนัยยะการเล่าเรื่องเชิงโวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ การขาดความเข้าใจถือเป็นปัญหาสำคัญที่ขัดขวางการเรียนรู้อีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากเมื่อนักเรียนไม่เข้าใจ

อุปสรรคที่ขัดขวางความจำและปัญหาการขาดความเข้าใจ เป็นสิ่งที่ต้องเร่งแก้ไข เนื่องจากความจำและความเข้าใจเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของจุดประสงค์การเรียนรู้ขั้นพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งไล่ระดับพฤติกรรมจากง่ายไปหายากตาม Bloom's Revised Taxonomy ได้ว่า (1) ความจำ (2) ความเข้าใจ (3) การนำไปใช้ (4) การวิเคราะห์ (5) การประเมิน และ (6) การสร้างสรรค์ (Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R., 2001: 66 - 81) ดังนั้น หากผู้เรียนไม่เปิดรับที่จะจำและขาดความเข้าใจถึงสาเหตุการปรากฏของโวหารภาพพจน์ในพุทธประวัติแล้ว ผู้เรียนย่อมไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ขั้นพุทธิพิสัยในลำดับขั้นต่อ ๆ ไปได้

ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมุ่งหาเทคนิคการสอนที่ทำให้ผู้เรียนรูปแบบการสื่อสารโดยใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ และสามารถพัฒนาการเรียนรู้วรรณกรรมพุทธประวัติระดับต่อ ๆ ไป เช่น การวิเคราะห์รหัสสารที่ปรากฏในพุทธประวัติและตีความหมายด้วยตนเองได้ เพื่อให้การสืบทอดวรรณกรรมพุทธประวัติยังคงสืบทอดได้อย่างเหมาะสมในกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังเป็นการนำวรรณกรรมพุทธประวัติที่เป็นเนื้อหาเป้าหมายมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในด้านการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญในการดำรงชีวิตท่ามกลางสภาวะการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารที่ไร้ขีดจำกัดในยุคปัจจุบัน

เทคนิคแนวเทียบ: การแก้ปัญหาโดยเชื่อมโยงจากตัวเปรียบเทียบ (Analog) ไปสู่เป้าหมาย (Target) เทคนิคแนวเทียบ หรือเทคนิคการสอนอุปมาอุปไมย (Analogy Technique) เป็นเทคนิคการสอนอย่างหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาความเข้าใจ เนื่องจากเป็นเทคนิคมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนมีความเข้าใจแนวคิดใหม่ หรือ เป้าหมาย (Target) ได้ง่ายขึ้นโดยเชื่อมโยงกับตัวเปรียบเทียบ (Analog) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เรียนคุ้นเคย เพื่อช่วยให้นักเรียนเห็นภาพแนวคิดใหม่ที่ได้ชัดเจนขึ้น จากเปรียบเทียบกระบวนการที่คล้ายคลึงกันระหว่างสองสิ่ง (มริจ คิงทรีตัน, 2553: 14; Paris, & Glynn, 2004 อ้างถึงใน วนิตา พูลพันธ์ุ และคณะ, 2561: 136) ดังตัวอย่าง

ตารางที่ 1 การศึกษาระบบร่วมระหว่างตัวเปรียบเทียบ (Analog) กับเป้าหมาย (Target) (ปรับจาก Glynn et al., 2003 อ้างถึงใน มริจ คทธรัตน์, 2553: 17)

ระบบ	ตัวเปรียบเทียบ (Analog)	เป้าหมาย (Target)
โครงสร้างภายนอก	ตัวรถยนต์	เยื่อหุ้มเซลล์
โครงสร้างภายใน	การตกแต่งภายใน	ไซโทพลาซึม
ศูนย์ควบคุม	คนขับรถ	นิวเคลียส

Harrison และ Coll ได้กล่าวถึงการดำเนินเทคนิคแนวเทียบ โดยใช้แนวทาง FAR Guide ดังนี้ (Harrison, & Coll 2008, อ้างถึงใน ดวงกมล บำรุงบ้านพุ่ม และสุธา ภูสิทธิศักดิ์, 2556: 12)

ขั้นตอนที่ 1 คือ Focus ในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะต้องคำนึงถึง 3 ประเด็น คือ เนื้อหาที่สอนหรือเป้าหมาย (Target) พื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียนซึ่งผู้สอนต้องสำรวจก่อน และตัวเปรียบเทียบ (Analog) ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความรู้เดิมของนักเรียนที่ได้สำรวจมา

ขั้นตอนที่ 2 คือ Action ในขั้นตอนนี้จะเป็นการอภิปรายความเหมือนจะความต่างของเป้าหมาย (Target) กับตัวเปรียบเทียบ (Analog) เพื่อไม่ให้ความเข้าใจในเป้าหมาย (Target) คลาดเคลื่อน

ขั้นตอนที่ 3 คือ Reflection เพื่อสำรวจว่าการเปรียบเทียบทำให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้นหรือทำให้สับสน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการใช้ตัวเปรียบเทียบ (Analog) ต่อไป

จากงานวิจัยในชั้นเรียนที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการนำเทคนิคแนวเทียบเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียนวิทยาศาสตร์ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 2 งานวิจัยในชั้นเรียนที่ใช้เทคนิคแนวเทียบ (Analogy Technique) ในการแก้ปัญหาผู้เรียน

ประเด็นที่ศึกษา	ปัญหาที่พบ	ผลการวิจัย
การใช้เทคนิคแนวเทียบร่วมกับ วงจรการเรียนรู้ 5E ในการสอน วิทยาศาสตร์ ให้กับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (มริจ คทธรัตน์, 2553: 2, 68, 71)	นักเรียนระดับการศึกษาชั้น พื้นฐานที่สนใจใฝ่รู้ในด้าน วิทยาศาสตร์น้อย และมีเจตคติที่เห็นเป็นเรื่องไกลตัว เข้าใจยาก	หลังการใช้แนวเทียบ นักเรียนมีผลคะแนนเฉลี่ยด้าน ความสามารถในแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และด้านเจตคติสูงกว่าการใช้เฉพาะวงจรการเรียนรู้ 5E เนื่องจากการใช้ ตัวเทียบที่เป็นรูปธรรมที่ให้นักเรียนเกิดความสนใจและ มองเรื่องที่ศึกษาต่อเป็นเรื่องสนุกสนาน แสดงให้เห็นว่า เทคนิคแนวเทียบสามารถพัฒนาทั้งความสามารถในการ แก้ปัญหาและเจตคติได้จริง
การศึกษาตัวแทนความคิดเรื่อง พันธะเคมี ของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ผ่านแนวเทียบ ตามแนวทาง FAR Guide (ดวง กมล บำรุงบ้านพุ่ม และสุธา ภู สิทธิศักดิ์, 2556: 11, 14, 15)	นักเรียนขาดความเข้าใจใน วิชาเคมีส่งผลในคะแนน เฉลี่ยต่ำกว่าคาดหวัง	นักเรียนมีพัฒนาการจากเดิมที่ไม่มีรูปแบบการทำ ความเข้าใจ (No Model) มามีรูปแบบในการทำ ความเข้าใจใน ลักษณะที่หลากหลาย เนื่องจากที่ตัวเปรียบเทียบ (Analog) มีรูปแบบที่ไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย และสามารถ นำไปเปรียบเทียบกับเป้าหมาย (Target) ได้อย่างชัดเจน ไม่คลุมเครือ
การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหา ความรู้ ร่วมกับเทคนิคแนวเทียบ เรื่อง การสลายสารอาหารระดับ เซลล์ ของ นั ก เรื ยน ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 (วนิดา พูลพันธุ์ ชู และคณะ, 2561: 135, 143)	นักเรียนมีแนวคิดทางที่ คลาดเคลื่อนและไม่สามารถ เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้เข้ากับ ชีวิตประจำวันได้	เมื่อผู้สอนนำไปเชื่อมโยงกับตัวเปรียบเทียบสิ่งที่นักเรียน ค้นเคย (Analog) เช่น การเผาถ่าน การทำงานของ เครื่องยนต์แล้วพบว่า นักเรียนเชื่อมโยงจากแนวคิด รูปธรรมสู่เป้าหมายที่เป็นนามธรรมได้ และถึงแม้ว่า นักเรียนมีข้อจำกัดด้านการจำคำศัพท์ แต่ก็ยังสามารถจำ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นขณะใช้แนวเทียบได้

จากงานวิจัยที่ใช้เทคนิคการสอนแบบแนวเทียบที่ยกมาทั้งหมดจะสามารถพบปัญหาพร้อมกันในเบื้องต้นได้ว่า มาจากการขาด ความเข้าใจและมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเนื้อหาที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาที่ผู้เขียนพบในการสอนวรรณกรรมพุทธประวัติทุกประการ ทั้งนี้ เมื่อใช้การสอนแบบแนวเทียบแก้ปัญหาแล้ว พบว่านักเรียนมีพัฒนาการด้านความเข้าใจและเจตคติต่อเนื้อหาที่เรียนจริง เนื่องจากการสอนรูปแบบดังกล่าวทำให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงจากภาพจำที่ได้สัมผัสจากตัวเปรียบเทียบ (Analog) ไปสู่เป้าหมาย

(Target) ของผู้สอนได้อย่างเป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย และสนุกสนาน อีกทั้งกลุ่มนักเรียนในงานวิจัยที่กล่าวมานั้นเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาทั้งสิ้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าสามารถนำเทคนิคการสอนในรูปแบบดังกล่าวมาปรับใช้กับการสอนเรื่องโวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ ซึ่งเป็นเป้าหมาย (Target) ของผู้เขียน ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาได้ ถึงแม้ว่าเทคนิคการสอนดังกล่าวจะมีต้นกำเนิดและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ แต่ผู้เขียนเห็นว่าสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกรณีพุทธประวัติได้ เนื่องจากกระบวนการสืบทอดพุทธประวัตินั้นมีความสอดคล้องกับแบบจำลองการสื่อสารของวิลเบอร์ ชรัมม์ ที่แสดงการถ่ายทอดข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีระเบียบวิธีที่ชัดเจนในเชิงวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกันกับสื่อโฆษณา ซึ่งเป็นการสื่อสารรูปแบบที่นักเรียนคุ้นเคย สามารถใช้เป็นตัวเปรียบเทียบ (Analog) ในการสอนเรื่องนี้ได้ดังจะได้อธิบายต่อไป

สื่อโฆษณาในฐานะตัวเปรียบเทียบ (Analog)

ในการเลือกตัวเปรียบเทียบ ผู้เขียนเริ่มจากลักษณะสังคมในยุคสมัยที่นักเรียนเกิดและเติบโต เพื่อหาสื่อที่เหมาะสมมาใช้ ดังนี้

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในปัจจุบันเกิดในยุคหลังสงครามเย็น หรือยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่ง ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร ได้อธิบายถึงพฤติกรรมมนุษย์ในยุคดังกล่าวว่า เป็นยุคแห่งการบริโภคสัจจะมากกว่ามูลค่าใช้สอย เห็นได้จากค่านิยมซื้อสินค้าเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับตนเอง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549: 15) ส่งผลให้นักเรียนเติบโตมากับสื่อภาพลักษณ์ (Visual Culture) ท่ามกลางชุดความคิดดังกล่าว

โฆษณาซึ่งเป็นสื่อภาพลักษณ์อย่างหนึ่งที่มีแนวโน้มการสื่อสารโดยการสร้างสัจจะผ่านภาพพจน์ จึงเป็นที่นิยมและใกล้ชิดตัวนักเรียนในยุคปัจจุบัน โฆษณาเป็นการสื่อสารกับคนจำนวนมาก เพื่อให้การแข่งขันบรรลุวัตถุประสงค์ทางการตลาด และเป็นการสร้างสื่อที่เผชิญกับความท้าทาย ทั้งการแข่งขันกับคู่แข่งที่มีเป็นจำนวนมาก และยังมีพื้นที่และเวลาอันจำกัด ผู้โฆษณาจึงจำเป็นต้องหากวิธีต่าง ๆ เพื่อสร้างให้โฆษณาของตนมีความแตกต่างและโดดเด่น (ณัฐพงษ์ หริรักษาพิทักษ์, 2540: 1) เพื่อให้ตอบสนองต่อเป้าหมายผู้รับสารที่ดำรงชีวิตท่ามกลางยุคแห่งการบริโภคสัจจะ

การใช้โวหารภาพพจน์ เป็นทางเลือกหนึ่งที่ผู้โฆษณาใช้ในการจัดการกับปัญหาข้อจำกัดดังกล่าว ดังที่ Charles Forceville ที่ได้ศึกษาโฆษณาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันและดัตช์ แล้วได้สรุปว่าการอุปมา ซึ่งเป็นโวหารภาพพจน์ประเภทหนึ่ง ไม่ใช่สิ่งที่ค้นพบได้เฉพาะในภาษาและวรรณกรรม แต่ยังพบได้ในงานโฆษณาเช่นกัน (ณัฐพงษ์ หริรักษาพิทักษ์, 2540: 3) ทั้งนี้ ได้ศึกษาโฆษณาไทยแล้วพบว่าปรากฏการอุปมาหลายรูปแบบ ดังตัวอย่างการใช้ภาษาหรือสำนวนเพื่ออุปมาอุปไมยถึงตัวสินค้า เช่น “โบกอนเหลือง นรกลำสำหรับยุ่งร้าย” ทั้งนี้ เนื่องจากการอุปมาเป็นวิธีการสื่อสารที่ช่วยให้บรรลุผลได้มากกว่าการแสดงภาพจริง กล่าวคือ การแสดงภาพจริงอาจทำให้ผู้ชมรู้สึกธรรมดา แต่การอุปมาสามารถช่วยให้ผู้ชมเห็นคุณสมบัติของสินค้าได้ชัดเจน (ณัฐพงษ์ หริรักษาพิทักษ์, 2540: 88 – 90)

โฆษณาแอปพลิเคชันทางการศึกษา ชื่อ StartDee ที่เผยแพร่โดยบริษัท แชลมอน เอ้าส์ จำกัด เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ปรากฏการใช้โวหารภาพพจน์ ซึ่งเป็นการกล่าวถึงสิ่ง ๆ หนึ่งเป็นภาพแทนของจุดมุ่งหมายที่ผู้ส่งสารต้องการจะสื่อ โฆษณาดังกล่าวเริ่มต้นจากการสมมติเหตุการณ์เกินจริงที่โรงเรียนขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ชื่อว่า โรงเรียนธิดิกานต์วิทยาคม มีนักเรียนแค่คนเดียวชื่อ ธิดิกานต์ จันเขียว ในโรงเรียนนี้ นักเรียนมีอิสระในการจัดการเรียนรู้เพื่อตนเอง กล่าวคือ นักเรียนสามารถจัดตารางเรียนได้ สั่งเปลี่ยนคาบสอนครู แม้กระทั่งเปลี่ยนตัวครูได้ตามความพอใจ อีกทั้งยังสามารถทำกิจกรรมอื่นแทรกขณะเรียนและขอให้ครูพูดซ้ำได้ไม่จำกัดจำนวนรอบ และพาครูไปสอนนอกห้องเรียนได้อย่างไม่มีข้อจำกัดใด ๆ ก่อนที่ท้ายโฆษณา ผู้ส่งสารจะได้เปลี่ยนป้ายชื่อสมมติของโรงเรียนเป็นชื่ออื่น ๆ ที่แตกต่างกันออกไป เช่น โรงเรียนน้องมีมีวิทยาคม โรงเรียนน้องเคนจิวิทยาคม แล้วแสดงฉากสุดท้ายที่นักเรียนชื่อธิดิกานต์รวมถึงนักเรียนคนอื่น ๆ ถู้อโศกเศร้าเรียนวิชาต่าง ๆ ผ่านแอปพลิเคชัน StartDee (บริษัท แชลมอน เอ้าส์ จำกัด, 2564) ทำให้ผู้ชมโฆษณาได้เข้าใจว่าแท้จริงแล้ว การแสดงการปฏิบัติตนตามใจชอบในการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเป็นโวหารภาพพจน์ที่สื่อถึงแอปพลิเคชันที่ใช้บริการสามารถกำหนดทิศทางการใช้งานได้อย่างอิสระ ดังนี้

ตารางที่ 3 ระบบการสื่อสารโดยในโฆษณาแอปพลิเคชัน StartDee (ปรับจากแบบจำลองการสื่อสารของ วิลเบอร์ ชรัมม์)

(1) ผู้ส่งสาร/หน้าที่	(2) โวหารภาพพจน์ที่ใช้ในโฆษณา (สารที่เข้ารหัส)	(3) ความหมายที่แท้จริง (สารที่ถอดรหัส)	(4) ผู้รับสาร/หน้าที่
บริษัทโฆษณา มีหน้าที่จัดการกับปัญหาพื้นที่	นักเรียนสามารถจัดตารางเรียนได้ สั่งเปลี่ยนคาบสอนครู แม้กระทั่ง	นักเรียนสามารถเลือกเปิดวิดีโอ การสอนบทเรียนใดหรือวิชาใด	กลุ่มเป้าหมายของโฆษณา เช่น นักเรียน

และเวลาโฆษณาที่จำกัด จึงต้องใช้โวหารภาพพจน์ เพื่อสร้างเหตุการณ์ให้มีความน่าสนใจเพื่อดึงดูดผู้ชม	เปลี่ยนตัวครูได้ตามความพอใจ	ก่อนก็ได้ และสามารถเปลี่ยนวิดีโอ การสอนได้ตามความต้องการ ตลอดเวลา	หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่ถอดรหัสหรือตีความสารที่ได้รับให้สอดคล้องกับเจตนาที่แท้จริงของผู้ส่งสาร
	นักเรียนสามารถทำกิจกรรมอื่น แทรกขณะเรียนและขอให้ครูพูดซ้ำได้ไม่จำกัดจำนวนรอบ	นักเรียนสามารถกดหยุดวิดีโอเพื่อ ทำภารกิจอย่างอื่นได้ และเปิด วิดีโอการสอนซ้ำได้ไม่จำกัดจำนวน รอบจนกว่าจะเข้าใจเนื้อหา	
	นักเรียนสามารถพาครูไปสอนนอก ห้องเรียนได้	นักเรียนสามารถพกพาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่ดาวน์โหลดแอปพลิเคชันไปเรียนที่ใดก็ได้	

กล่าวได้ว่า การใช้โวหารภาพพจน์ในกรณีของโฆษณาชุดนี้ เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของลักษณะของโฆษณาที่ฉันทุพงษ์ได้แสดงให้เห็นว่ามีการใช้โวหารภาพพจน์เพื่อจัดการกับข้อจำกัดของเวลา และยังใช้ประโยชน์ของโวหารภาพพจน์เพื่อทำให้ดูน่าสนใจมากขึ้นมากกว่าการสื่อโดยตรง

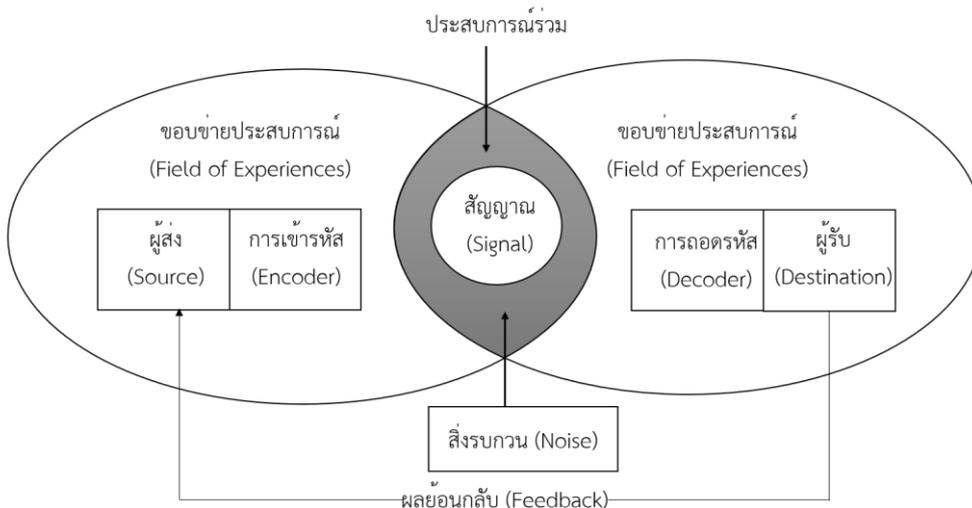
จะสังเกตได้ว่าโฆษณา เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่เกิดวิธีการสื่อสารเช่นเดียวกับวรรณกรรมพุทธประวัติ เนื่องจากสื่อทั้งสองชนิดเป็น ภูมิปัญญาการสื่อสารที่จัดการกับข้อจำกัดของบริบททางสังคม กล่าวคือ กรณีของวรรณกรรมพุทธประวัติ ผู้สื่อสารในสมัยโบราณ เผชิญกับบริบททางสังคมไม่มีการจดบันทึก จึงต้องสร้างสีสันความน่าสนใจให้กับเรื่องที่เล่าผ่านอนุภาค (Motif) ในการสืบทอดพุทธ ประวัติแบบมุขปาฐะ เฉกเช่นเดียวกับโฆษณาสมัยใหม่ที่เผชิญกับข้อจำกัดของพื้นที่และเวลา ทำให้ผู้ส่งสารต้องพยายามสร้างนัยยะ แฝงของสารที่สร้างความประทับใจให้กับผู้ชม

ด้วยเหตุที่สื่อทั้ง 2 ชนิดที่ได้กล่าวมามีระบบการสื่อสารที่มีลักษณะแบบเดียวกัน คือ มีการใช้รหัสสารตามที่ต้องอาศัยการ ตีความเช่น เดียวกัน ผู้เขียนจึงเลือกใช้การแสดงโวหารภาพพจน์ในโฆษณา ซึ่งเป็นสิ่งใกล้ตัวนักเรียนที่เติบโตในยุคแห่งการบริโภค ข้อมูลข่าวสาร เป็นตัวเปรียบเทียบ (Analog) ก่อนที่จะอธิบายโวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ ซึ่งเป็นเป้าหมายของการ เรียนรู้ (Target) ต่อไป

แบบจำลองการสื่อสารของวิลเบอร์ ชแรมม์: ระบบร่วมระหว่างตัวเปรียบเทียบ (Analog) กับเป้าหมาย (Target)

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า วรรณกรรมพุทธประวัติกับโฆษณามีจุดร่วมกันอย่างหนึ่ง คือ เป็นการสื่อสารโดยเข้ารหัสสารผ่าน โวหารภาพพจน์ การเล่าเรื่องเหตุการณ์ต่าง ๆ มิได้หมายความว่าเหตุการณ์นั้นเคยเกิดขึ้นจริงหรือจะเกิดขึ้นจริง แต่เป็นเพียงภาพ แทนของสิ่งที่ต้องการสื่อถึงเท่านั้น

ภาพที่ 1 แบบจำลองการสื่อสารของวิลเบอร์ ชแรมม์ (กิดานันท์ มลิทอง, 2548: 45)

ลักษณะการสื่อสารดังกล่าว สอดคล้องกับของแบบจำลองการสื่อสารที่ วิลเบอร์ ชแรมม์ ได้อธิบายว่า ผู้ส่งสารจะทำการ เข้ารหัสสารเพื่อเป็นสัญญาณให้กับปลายทาง ซึ่งจะมีการถอดรหัสสารที่ได้รับ โดยวิลเบอร์ ชแรมม์ ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ ร่วม ได้ครอบคลุมทั้ง ภาษา เจตคติ ค่านิยม วัฒนธรรม ผู้ส่งและผู้รับ จะต้องอยู่ในวัฒนธรรมร่วมกัน จึงจะเข้าใจความหมายของ

สัญญาณ (Signal) ที่สื่อกันนั้นได้ (กิตานันท์ มลิทอง, 2548: 45 ;กาญจนา มีศิลปวิภักย์, 2554: 33) นอกจากนี้การสื่อสารที่มีตามแบบจำลอง ยังแสดงให้เห็นว่าในการสื่อสารอาจปรากฏสิ่งรบกวนที่อาจทำให้การสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพได้อีกด้วย

ในกรณีการโฆษณาที่เผยแพร่โดยบริษัท แชลมอน แฮร์ส จำกัด เป็นการสื่อสารที่บรรลุประสิทธิภาพได้อย่างง่ายดายเนื่องจากผู้ส่งสารและผู้รับสารอยู่ในช่วงเวลาเดียวกัน ให้มีประสบการณ์และวัฒนธรรมร่วมกัน คือ การใช้ชีวิตบนแพลตฟอร์มออนไลน์ในแทบทุกมิติ รวมทั้งด้านการเรียนและการสอน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ถึงแม้ว่าโฆษณาในช่วงแรกจะมีความเกินจริง แต่เพียงผู้ผลิตโฆษณาได้เพิ่มฉากการเรียนออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชัน ผู้รับสารก็สามารถถอดรหัสได้อย่างง่ายดายว่าผู้ส่งสารต้องการสื่อถึงสิ่งใดผ่านฉากที่เกินจริง และมีปฏิริยาที่เป็นผลสะท้อนกลับต่อสื่อไปในทางบวก

ในขณะที่วรรณกรรมพุทธประวัติ ผู้สื่อสารและผู้รับสารอยู่ในคนละช่วงเวลา ทำให้วัฒนธรรมต่างกัน กล่าวคือ ในช่วงเวลาของผู้สื่อสาร การเล่าวรรณกรรมพุทธประวัติกระทำในรูปแบบมุขปาฐะ หรือการเล่าปากต่อปากที่ต้องเข้ารหัสสารที่มีความน่าจดจำผ่านโวหารภาพพจน์เพื่อให้สืบทอดต่อไปยังคนรุ่นหลังได้ง่าย จึงอาจสร้างความรู้สึกไม่สมจริง ไม่น่าเชื่อถือในสายตาของคนรุ่นใหม่เติบโตมาในโลกแห่งการใช้เหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ ประสบการณ์ร่วมที่ต่างกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เมื่อผู้รับสารไม่เข้าใจวิธีการสื่อสาร ทำให้เกิดอคติ หรือเจตคติที่ไม่ดีต่อสาร ซึ่งถือเป็นสิ่งรบกวน (Noise) ส่งผลให้ผู้รับสารมีปฏิริยาที่เป็นผลสะท้อนกลับต่อสื่อไปในทางลบทำให้การสื่อสารบรรลุผลได้ยากขึ้น ดังนั้น ผู้เขียนในฐานะผู้สอนจึงต้องสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในยุคของผู้ส่งเสียก่อน เพราะสิ่งเหล่านี้คือที่มาของการเข้ารหัสสารในเรื่อง เมื่อผู้เรียนเข้าใจถึงที่มาที่ไปแล้ว การสื่อสารความหมายของภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติจึงจะบรรลุประสิทธิภาพได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงได้ใช้แบบจำลองดังกล่าวในการจัดการการเรียนการสอนในชั้นเรียนในฐานะระบบร่วมระหว่างตัวเปรียบเทียบ (Analog) คือ โฆษณา ซึ่งเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยและยอมรับ ให้เข้ากับเป้าหมาย (Target) คือวรรณกรรมพุทธประวัติที่นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจต่อไป

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้รับสารวรรณกรรมพุทธประวัติ เป็นผู้เรียนในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ผู้เขียนจึงลดความซับซ้อนของแบบจำลองมาเป็นรูปแบบตาราง โดยแบ่งประเด็นศึกษาเป็น 4 ส่วนได้แก่ (1) ผู้ส่งสาร/หน้าที่ (2) โวหารภาพพจน์ที่ใช้ (สารที่เข้ารหัส) (3) ความหมายที่แท้จริง (สารที่ถอดรหัส) และ (4) ผู้รับสาร/หน้าที่ โดยให้นักเรียนฝึกการเขียนกระบวนการในตารางดังกล่าวทั้งกรณีของตัวเปรียบเทียบ (Analog) และเป้าหมาย (Target) (ดูตารางที่ 3 และตารางที่ 5)

แนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องโวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติโดยใช้แนวเทียบ

ในการจัดการเรียนรู้หัวข้อดังกล่าวให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้เขียนเลือกที่จะจัดไว้ในคาบเรียนแรกของรายวิชา เนื่องจากพื้นฐานเดิมของนักเรียนมีอคติกับการเรียนพุทธศาสนาเนื่องจากมองเรื่องราวในพุทธประวัติ เป็นเรื่องที่ไม่สมเหตุสมผล ทำให้เกิดเจตคติที่ขัดขวางการเรียนรู้ จึงต้องมุ่งแก้ปัญหาตั้งแต่คาบเรียนแรกให้นักเรียนเข้าใจนัยยะของการเล่าวรรณกรรมพุทธประวัติเพื่อเปิดมุมมองในการเรียนรู้เสียก่อน นอกจากนี้ เนื้อหาในหัวข้อนี้ยังเป็นพื้นฐานของการสอนพระพุทธศาสนาในบทเรียนต่อไป ดังจะเห็นได้จากตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เช่น “ส 1.1 ม.2/1 อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้าน” รวมถึง “ส 1.1 ม.2/6 วิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาคคเรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด” เนื่องจากเรื่องเล่าตำนานเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธศาสนาหลายเรื่องรวมถึงประวัติสาวกและชาคคมีการใช้โวหารภาพพจน์มาก

ในการจัดการเรียนรู้ ผู้เขียนได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์แต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการเรียนรู้	จุดประสงค์การเรียนรู้	วิธีวัดและประเมินผล
1. ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain)	นักเรียนอธิบายสาเหตุและวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ในถ่ายทอดวรรณกรรมพุทธประวัติตลอดจนหน้าที่ของผู้ศึกษาพุทธประวัติได้	- วัดและประเมินจากการตอบคำถามตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 2.2, 2.5, 2.6
2. ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain)	นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม “ถอดรหัสเรื่องเล่า” โดยเขียนออกแบบมาในแบบจำลองการสื่อสารของวิลเบอร์ ชรามม์ได้	- วัดและประเมินจากกิจกรรม “ถอดรหัสเรื่องเล่า” ที่นักเรียนเขียนในใบกิจกรรมตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ขั้นตอนที่ 2.4
3. ด้านจิตพิสัย (Affective)	นักเรียนกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมในชั้น	- วัดและประเมินจากพฤติกรรมของ

ตารางที่ 4 จุดประสงค์การเรียนรู้ของการใช้เทคนิคแนวเทียบในการสอนโวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ

Domain)	เรียน	นักเรียนในชั้นเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม
---------	-------	--

ในแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ผู้เขียนดำเนินการตามแนวทาง FAR Guide ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 Focus

1.1 ศึกษาการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ แล้วพบว่าวรรณกรรมพุทธประวัติมีโวหารภาพพจน์หลายลักษณะ โดยเฉพาะบุคลาธิษฐาน

1.2 ศึกษาประเภทสื่อที่นักเรียนสนใจ แล้วพบว่านักเรียนมีความสนใจสื่อความยาวสั้น ๆ ตามช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ เช่น YouTube, Instagram, TikTok

1.3 ทดสอบเปรียบเทียบ (Analog) ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนที่ได้สำรวจมา แล้วพบว่าสื่อโฆษณาที่มีลักษณะร่วมกับวรรณกรรมพุทธประวัติ ในฐานะที่เป็นการสื่อสารที่สามารถอธิบายได้ด้วยแบบจำลองของวิลเบอร์ ชแรมม์ เช่นเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 2 Action

2.1 นักเรียนชมโฆษณาการเรียนผ่านแอปพลิเคชัน StartDee ที่ได้เผยแพร่โดยบริษัท แชลมอน เฮ้าส์ จำกัด จากนั้นให้ทำการถอดรหัสสิ่งที่ผู้โฆษณาต้องการสื่อ จะได้แนวคำตอบดังช่องที่ (2) และ (3) ตามตารางที่ 3 ของบทความนี้

2.2 นักเรียนอธิบายสาเหตุและวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ในโฆษณา ตลอดจนหน้าที่ของผู้รับชม แล้วสรุปช่องที่ (1) และ (4) ในตารางที่ 3

2.3 นักเรียนดูตัวอย่างเหตุการณ์พุทธประวัติพร้อมร่วมกันตีความพร้อมกันกับครู 3 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 พระพุทธเจ้าทรงพระดำเนนได้ 7 ก้าวตั้งแต่แรกประสูติ (แนวคำตอบ: แสดงถึงการประกาศพระศาสนาไป 7 แคว้น)

กรณีที่ 2 พระพุทธเจ้าสู้กับพญามาร (แนวคำตอบ: มารสื่อถึงการต่อสู้กับสิ่งที่ล้างผลาญความดีอันได้แก่ กิเลสมาร ชนมาร อภิสังขารมาร เทวบุตรมาร มัจจุมาร) (จรัส พยัคฆราชศักดิ์ และคณะ, ม.ป.ป.: 41)

กรณีที่ 3 พระพุทธเจ้าสู้กับงู (แนวคำตอบ งูสื่อถึงชนบ้านป่าเมืองเถื่อนที่hungryห่มน้อยและยังไม่ยอมรับพุทธศาสนา)

2.4 นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม “ถอดรหัสเรื่องเล่า” โดยเขียนออกแบบมาในแบบจำลองการสื่อสารของวิลเบอร์ ชแรมม์ด้วยตนเอง เขียนในช่องที่ (2) และ (3) ได้แนวทางการตอบดังตารางที่ 5 ของบทความนี้

ตารางที่ 5 ระบบการสื่อสารโดยในโวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ (ปรับจากแบบจำลองการสื่อสารของ วิลเบอร์ ชแรมม์)

(1) ผู้ส่งสาร/หน้าที่	(2) โวหารภาพพจน์ที่ใช้ในวรรณกรรมพุทธประวัติ (สารที่เข้ารหัส)	(3) ความหมายที่แท้จริง (สารที่ถอดรหัส)	(4) ผู้รับสาร/หน้าที่
พุทธศาสนิกชนสมัยโบราณ สาเหตุที่เผชิญข้อจำกัดการสืบทอดวรรณกรรมด้วยวิธีปาฐะทำให้ลิ้มเลียนได้ยาก จึงต้องสร้างโวหารภาพพจน์ เพื่อให้เกิดความน่าสนใจและเป็นที่ยึดจำจากรุ่นสู่รุ่น	พระแม่ธรณีบีบน้ำจากมวยผม ทำให้พญามารพ่ายแพ้ (ต่อเนื่องจากกรณีที่ 2 ในข้อ 2.3)	พระพุทธเจ้าใช้ความเยือกเย็นของพระองค์ต่อผู้มารที่รบกวนพระทัยของพระองค์	นักเรียนรายวิชาพุทธศาสนา มีหน้าที่ถอดรหัสหรือตีความสารที่ได้รับให้สอดคล้องกับเจตนาที่แท้จริงของผู้ส่งสาร
	งูพันไฟใส่พระพุทธเจ้า (ต่อเนื่องจากกรณีที่ 3 ในข้อ 2.3)	ชนบ้านป่าเมืองเถื่อนที่นับถือผี ไม่ยอมรับและพยายามต่อสู้กับอิทธิพลพุทธศาสนาที่เผยแผ่เข้ามา	
	ตามตำนานพระธาตุออยคำ เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรด ปู่สะกับย่าสะจะจับกินเป็นอาหาร แต่พระพุทธองค์ทรงแม่เมตตาจนปู่สะย่าสะมากกราบ	ปู่สะย่าสะหมายถึงชนพื้นเมืองลัวะที่นับถือผี ความคิดในการจับกินแสดงถึงความขัดแย้งระหว่างศาสนาชนพื้นเมืองเดิมกับพุทธศาสนา การกราบแสดงถึงการยอมรับพระพุทธศาสนาและผสมกันกับความเชื่อท้องถิ่น (ปรมินท์ จารูร, 2547: 251, 252, 257)	

2.5 นักเรียนและครูร่วมอภิปรายสาเหตุและวิธีการใช้โวหารภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติ ตลอดจนหน้าที่ของผู้ศึกษาพุทธประวัติ แล้วสรุปลงข้อที่ (1) และ (4)

2.6 เปรียบเทียบตารางที่ 3 กับตารางที่ 5 เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของกรณีวรรณกรรมพุทธประวัติ ที่เป็นเป้าหมาย (Target) กับโฆษณาที่เป็นตัวเปรียบเทียบ (Analog) (แนวคำตอบ: มีความเหมือนกัน เนื่องจากผู้ส่งสารใช้โวหารภาพพจน์แก้ปัญหาที่มีข้อจำกัดด้านการสื่อสาร ในขณะที่ผู้รับสารต้องทำการตีความเพื่อให้ได้ความหมายที่แท้จริงของผู้ส่งสารเหมือนกัน ส่วนความต่างคือกรณีของโฆษณา นักเรียนเข้าใจสารที่สื่อได้ง่ายเนื่องจากสอดคล้องกับบริบทชีวิตประจำวัน แต่ในกรณีวรรณกรรมพุทธประวัติ นักเรียนอาจยังไม่เข้าใจเจตนาที่แท้จริงของผู้ส่งสารก่อนเรียน เนื่องจากภูมิหลังทางวัฒนธรรมของผู้ส่งสารและผู้รับสารที่ต่างกัน)

ขั้นตอนที่ 3 Reflection

3.1 รวบรวมข้อมูลจากวิธีวัดและประเมินผลนักเรียนทั้งทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) เพื่อสำรวจว่าการใช้เทคนิคแนวเทียบทำให้นักเรียนเข้าใจสาเหตุกลวิธีการใช้และปฏิบัติการถอดรหัสสารจากโวหารภาพพจน์วรรณกรรมพุทธประวัติได้ดีขึ้นหรือไม่ ตลอดจนสังเกตความกระตือรือร้นและเจตคติที่เปลี่ยนไปในการเรียนวิชาพุทธศาสนา

บันทึกหลังการสอนและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการใช้เทคนิคแนวเทียบในการสอนพบว่า สามารถแก้ปัญหาอคติต่อการเรียนรู้ในรายวิชาพระพุทธศาสนาได้จริง เนื่องจากกระบวนการเปรียบเทียบทำให้นักเรียนได้เห็นที่แท้จริงแล้ววรรณกรรมพุทธประวัติที่ดูมขมไม่สมจริง แท้จริงแล้วเป็นกระบวนการสร้างความน่าสนใจผ่านโวหารภาพพจน์ไม่ต่างจากสื่อสมัยใหม่ที่นักเรียนชื่นชอบ นอกจากนี้ ความตลกขบขันในตัวอย่างเหตุการณ์บางเหตุการณ์ เช่น พระพุทธเจ้าสู้กับงู เป็นเรื่องที่น่าสนใจและเป็นจุดจำของนักเรียน ความเข้าใจผ่านความสนุกสนานนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่กำจัดสิ่งรบกวน (Noise) ตามแบบจำลองการสื่อสารของวิลเบอร์ ชรามม์ ได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้พัฒนาความเข้าใจในการลักษณะการเล่าเรื่องของพุทธประวัติได้ สอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ที่มีการใช้เทคนิคแนวเทียบแก้ปัญหาการสอนเรื่องราวที่นักเรียนมองไม่เห็นถึงความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและขาดความเข้าใจในเนื้อหา แล้วพบว่าทำให้นักเรียนสนใจและเชื่อมโยงความคิดของตัวเปรียบเทียบ (Analog) ไปสู่เป้าหมาย (Target) ได้ดีขึ้น (มริจ คิงห์ตัน, 2553: 2, 68, 71; ดวงมล บำรุงบ้านท่อม และสุธา ภูสิทธิศักดิ์, 2556: 11, 14, 15; วนิดา พูลพันธ์ชู และคณะ, 2561: 135, 143) อีกทั้งยังสอดคล้องกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเจตคติที่ William J. McGuire ได้กล่าวไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การใส่ใจ (2) ความเข้าใจ (3) การยอมรับ (4) การเก็บเอาไว้ (5) การกระทำ (W.J. McGuire, 1969 อ้างถึงใน สุกัญญา อามีน, 2539: 23) กล่าวคือ นักเรียนเริ่มจากการใส่ใจการเรียนการสอนหลังจากใช้แนวเทียบ จนเข้าใจหลักการสื่อสารผ่านโวหารภาพพจน์ ทำให้เกิดการยอมรับในแนวความคิดการสื่อสารรูปแบบดังกล่าวในกรณีของวรรณกรรมพุทธประวัติ ยังคงซึ่งชุดความรู้ดังกล่าวในการเรียนหัวข้อถัดไปและการกระทำการถอดรหัสโวหารภาพพจน์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของผู้ส่งสารได้ในที่สุด

นอกจากนี้ การตั้งชื่อกิจกรรมว่า “ถอดรหัส” เป็นคำปลุกเร้าให้นักเรียนสนใจและเกิดความรู้สึกสนุกสนานในทำให้อิมเจตคติที่ดีขึ้นในการเรียน สังเกตได้จากความพยายามในการตีความน้อยและแฝงที่ซ่อนอยู่ในเหตุการณ์ต่าง ๆ การตีความบางครั้งเป็นไปในทิศทางที่หลากหลายทำให้นักเรียนมีชีวิตชีวามากขึ้น เนื่องจากเป็นโอกาสให้นักเรียนได้อภิปรายและแลกเปลี่ยนความเห็นที่หลากหลายทำให้ได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างเต็มใจ โดยที่ผู้เขียนไม่จำเป็นต้องกระตุ้นซ้ำ

จากผลสำเร็จของการใช้เทคนิคแนวเทียบ ผู้เขียนจึงคงเทคนิคดังกล่าวในการเชื่อมโยงกับหัวข้อถัดไป คือ หน่วยการเรียนรู้เรื่องการเดินทางของพระพุทธศาสนา ที่ผู้เขียนได้จำลองภาพพระพุทธเจ้าลากกระเป๋าเดินทางแทนการบอกชื่อหน่วยโดยตรงเพื่อฝึกให้นักเรียนถอดรหัสจากภาพ นอกจากนี้ ในการสอนเรื่องการเดินทางของพระพุทธศาสนา เพื่อให้นักเรียนเข้าใจการเผยแผ่ศาสนาในประเทศต่าง ๆ ผู้เขียนได้ฝึกให้นักเรียนตีความสัญลักษณ์ที่ปรากฏในพระพุทธรูปที่ต่างกันในประเทศต่าง ๆ เช่น กรณีพระพุทธรูปโจโรจนะที่ถ้ำหลงเหมินที่พระพักตร์คล้ายสตรีอาจสื่อถึงการประกาศอำนาจของพระนางบูเช็กเทียนผู้เป็นจักรพรรดิหญิงหนึ่งเดียวของจีน (กรณีนี้ข้อสันนิษฐานยังไม่ยุติ) กรณีพระพุทธรูปทรงเครื่องเยี่ยงกษัตริย์ของอยุธยาที่อาจแสดงให้เห็นถึงพุทธภาวะของพระมหากษัตริย์ในสมัยนั้น การฝึกตีความหรือถอดรหัสนี้จะทำให้การเรียนพระพุทธศาสนาไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อ แต่เป็นเรื่องสนุกที่ชวนคิดตลอดเวลา นอกจากนี้แนวทางดังกล่าวยังฝึกให้นักเรียนได้มีกระบวนการอย่างมีวิจารณญาณ ตลอดจนทักษะการวิจักษ์และวิจารณ์วรรณคดี วรรณกรรมและงานศิลปะแขนงอื่น ๆ ได้อีกด้วย

ทั้งนี้ หากมีการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในหัวข้ออื่น ๆ หรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ผู้เขียนขอเสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนสมมติบทบาทเป็นผู้ส่งสาร และฝึกเข้ารหัสสารที่เป็นปริศนาธรรมให้นักเรียนคนอื่นได้

ถอดรหัสหรือตีความ จะทำให้ชั้นเรียนศาสนาน่าสนใจยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้เข้ารหัสสารได้มีประสบการณ์กับเนื้อหาที่ตนเข้ารหัสอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ส่งผลให้ความรู้ชุดนั้นอยู่คงทนมากกว่าการรอรับสารอย่างเดียว

สรุปผล

การใช้เทคนิคแนวเทียบในการสอนโหราภาพพจน์ในวรรณกรรมพุทธประวัติให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เกิดจากการมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเจตคติเชิงลบของนักเรียนที่ด้านการเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา อันเนื่องจากความเข้าใจว่าวรรณกรรมพุทธประวัติเป็นเรื่องที่มั่งงายไร้เหตุผล โดยไม่เข้าใจว่าเป็นการใช้ภาพพจน์เพื่อสื่อความหมาย ผู้เขียนจึงเลือกใช้เทคนิคแนวเทียบมาใช้ในการสอนเพื่อแก้ปัญหาที่ตามแนวทาง FAR Guide โดยนำโฆษณาซึ่งเป็นสื่อที่ใกล้ตัวและได้รับการยอมรับในยุคสมัยแห่งการบริโภคสัญญาณในกระแสโลกาภิวัตน์ มาเป็นตัวเปรียบเทียบ (Analog) ถึงกระบวนการสื่อสารที่ไม่ต่างจากเป้าหมายการสอน (Target) คือ วรรณกรรมพุทธประวัติที่นักเรียนไม่ยอมรับในตอนแรก โดยใช้แบบจำลองการสื่อสารของชมรมมาเป็นเครื่องมือแสดงระบบรวมของกระบวนการสื่อสาร ผลจากการสอน พบว่าการเชื่อมโยงจากสิ่งใกล้ตัวนักเรียนมาสู่เป้าหมาย ทำให้นักเรียนเข้าใจสาเหตุที่แท้จริงถึงระบบการสื่อสารของวรรณกรรมพุทธประวัติ และมีพัฒนาการทางเจตคติ คือ เปิดใจยอมรับที่จะเรียนรู้และตระหนักได้ว่าเรื่องเล่าเชิงอภินิหารที่นักเรียนเคยไม่เชื่อถือในวรรณกรรมพุทธประวัติ ไม่ใช่เรื่องมั่งงาย หากแต่เป็นการใช้ภาพพจน์แทนสภาวะต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้เป็นความอยากรู้อยากเห็น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ด้วยตนเองอย่างสนุกสนาน ดังจะเห็นได้จากผลการวัดและประเมินหลังการสอนที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติถอดรหัสต่อไปได้จนบรรลุผลที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อ บทความวิชาการนี้จึงเป็นเครื่องยืนยันอีกอย่างหนึ่งว่าเทคนิคแนวเทียบ เป็นเทคนิคการพัฒนาการเรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการพัฒนากระบวนการคิด และเจตคติต่อรายวิชาที่จะสอน เหมาะสมที่จะนำมาใช้สอนในคาบเรียนแรก เพื่อทำให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการและเปิดใจยอมรับ ก่อนที่จะได้เรียนรู้รายละเอียดในคาบเรียนถัดไป

เอกสารอ้างอิง

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. New York: LongmanThompson, S. (1955 – 1958). *Motif-Index of Folk-Literature*. Bloomington: Indiana University.
- Walter J. Ong. (2002). *Orality and Literacy*. New York: Routledge.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2548). *เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส, คุณหญิง. (2562). *วรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กาญจนา มีลิตพิภักย์. (2554). *ความรู้เบื้องต้นและทฤษฎีการสื่อสาร*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- โกวิท ประวาลพุกษ์. (2552). *เครื่องมือวัดด้านจิตพิสัย*. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสถิติ วิจัยและการประเมินผลการศึกษา หน่วยที่ 9-15. พิมพ์ครั้งที่ 22. หน้า 621-676. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จรัส พยัคฆราชศักดิ์ และคณะ. (ม.ป.ป.). *หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ม.2*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2549). *รัฐ-ชาติกับ (ความรู้) ระเบียบโลกชุดใหม่*. กรุงเทพฯ: วิชาษา.
- ณัฐพงษ์ หริรัชชาพิทักษ์. (2540). *การศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาพอุปมาอุปไมยในการโฆษณาสื่อสิ่งพิมพ์. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงกมล บำรุงบ้านพุ่ม และสุธา ภูสิทธิศักดิ์. (2556, ตุลาคม - ธันวาคม). *ตัวแทนความคิด เรื่อง พันธะเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบเปรียบเทียบ (Analogy) ตามแนว FAR Guide*. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 7(4), 9-16.
- ทวีศักดิ์ ญาณประทีป. (2562). *วรรณกรรมศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธิดานต์ ศรีนารา. (2565). *วิถีไทยว่าด้วยภูมิปัญญา*. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาวิถีไทย หน่วยที่ 9-15. พิมพ์ครั้งที่ 6. หน้า 14-1 – 14-65. นนทบุรี: สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บริษัท แชลมอน เฮ้าส์ จำกัด. (2564). *ถ้าโรงเรียนนี้เป็นของคุณคนเดียว...* [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2568, จาก <https://youtube.com/watch?v=bOHL--FPu5U>
- บริษัท ฮาตารี อิเลคทริก จำกัด. (2560). *โฆษณาฮาตารีแอร์คูเลอร์เทอร์โบ* [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2568, จาก <https://web.facebook.com/HatariOfficial/videos/680426248803127/>

- ปรมินท์ จารุวร. (2547). **ความขัดแย้งและการประนีประนอมในตำนานปรัมปราไทย**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มริจิ คงรัตน์. (2553). **ผลของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์โดยใช้เทคนิคแนวเทียบร่วมกับวงจรการเรียนรู้ 5E ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วนิดา พูลพันธ์ชู, ดิยะภรณ์ เหลืองพิพัฒน์ และศุภชัย ทวี. (2561, มกราคม-เมษายน). **ผลการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ร่วมกับเทคนิคการสอนอุปมาอุปไมยเรื่อง การสลายสารอาหารระดับเซลล์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 13(37), 133-147.
- ศิริศักดิ์ อภิศักดิ์มนตรี, พระครูประวิตรวานุยุต และพระครูพิพิธสุตาทร. (2561, กรกฎาคม - ธันวาคม). **พัฒนาการวรรณกรรมพุทธประวัติ**. วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ, 31(2), 189-213.
- สุกัญญา อามีน. (2539). **การศึกษา ความรู้และทัศนคติที่มีต่อการปลูกถ่ายอวัยวะของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ อนันตสานต์. (2563). **นิทานพื้นบ้าน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.